

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Aalborg Universitet

Ny nordisk kulturel kapital

Prieur, Annick

Published in:

Praktiske Grunde: Nordisk tidsskrift for kultur- og samfundsvidenskab

Creative Commons License
Ikke-specificeret

Publication date:
2021

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Prieur, A. (2021). Ny nordisk kulturel kapital. *Praktiske Grunde: Nordisk tidsskrift for kultur- og samfundsvidenskab*, 15(1), 17-26. [http://praktiskegrunde.dk/pg\(2021-1\).html](http://praktiskegrunde.dk/pg(2021-1).html)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Ny nordisk kulturel kapital

Annick Prieur

Bourdieu så kulturel kapital som bundet til en bestemt social kontekst. Det vil derfor altid være et empirisk spørgsmål, om bestemte kompetencer, præferencer, eksamenspapirer mv. har værdi som kapital i et givet samfund til et givet tidspunkt. Kriteriet vil være, om de gives værdi på et marked, og således kan konverteres til andre former for kapital. Hvad der gælder som kulturel kapital, er således ikke givet, men vil afhænge, som Heilbron (2020: 108) skriver, af de sociale betingelserne for at anvende den – hvilket henviser til styrkeforholdet mellem henholdsvis de økonomisk og de kulturelt stærke grupper i magtfeltet.

Mange studier har rejst spørgsmål om, hvorvidt kulturel kapital således som Bourdieu beskrev den, var et særligt fransk fænomen. Andre har ment, at den er passé, i det der er minimalt med konverteringsværdi i den klassiske dannelse nu. I takt med et kraftigt højnet uddannelsesniveau er værdien af den kulturelle kapital højere uddannelse giver også faldet. Men hvis vi anerkender, at kulturel kapital skal ses i relation til et bestemt samfund på et bestemt tidspunkt, skal vi hellere spørge hvilke kompetencer mv., der faktisk fungerer som den form for kapital i dag. I et tidligere arbejde sammen med Mike Savage (Prieur og Savage 2013) argumenterede vi for, at den klassiske kulturelle dannelse var af mindre betydning end tidligere, mens en global orientering i holdninger og forbrug kunne tillægges denne type værdi i dag. Vi argumenterede imod, at eliten skulle være specielt ”altædende” (*cultural omnivors*), og påpegede, at den kunne distingvere sig ved en kendende tilegnelsesform i forhold til mange kulturelle udtryk. Vi stillede spørgsmål om, der var ved at opstå en værdsættelse af tekniske og naturvidenskabelige kompetencer. Senere (Prieur et al. 2016, 2019) har jeg stillet spørgsmål om emotionelle kompetencer, som selvkontrol og evner til at verbalisere sine følelser, i dag er væsentlige elementer i en kropsliggjort kulturel kapital.

I denne artikel ønsker jeg at beskrive og vurdere disse ideer samt lægge et par nye til på baggrund af en gennemlæsning af nyere arbejder, primært nordiske studier af unges livsstil. Tanken er, at unge kan være pejlemærker for, i hvilken retning udviklingen går.

Kulturel kapital

Bourdieu og hans medarbejdere (f.eks. Bourdieu & Passeron 2006) anvendte oprindeligt begrebet kulturel kapital til at forklare, hvorfor børn af højtuddannede klarer sig bedre i en skole, der i princippet skulle give alle de samme muligheder. Når skolen alligevel medvirker til, at ulighed i en generation forplanter sig til den næste, er det fordi skolearbejdets form, sammen med de krav skolen stiller og den måde elever arbejder bedømmes på, giver fordele til de elever, der allerede derhjemme har fået dannet deres væremåde (habitus), og deres principper for værdsættelse i overensstemmelse med skolens. Det vil så sige de, der kommer fra hjem med kulturel kapital: Deres forældre har måske høj uddannelse samtidigt med at bogreolerne er velfyldte og at børnene har lært om litteratur, musik og kunst fra en tidlig alder af, alt mens der tit tales om kultur og samfundsforhold over aftensmaden. Disse børns fordele hidrører derfor ikke blot fra den hjælp til skolearbejdet, som de kan få derhjemme, men også fra deres "naturlige" forhold til den anerkendte kultur, det anerkendte sprog og de anerkendte måder at analysere og argumentere på som også værdsættes i skolesystemet.

I *La Distinction* breder Bourdieu (1979) denne forståelse af kulturel kapital ud fra skolen til at dække hele samfundet. Her fremanalyseres, hvorledes kulturel og økonomisk kapital bidrager både hver for sig og ved at virke sammen til at skabe komplekse mønstre af social differentiering. Men selv om bogen derigennem kan læses som en dybtgående beskrivelse af, hvad kulturel kapital er, indeholder den faktisk ingen definition af begrebet. Den vakse læser kan se, at det gives skiftende betydninger – fra formel uddannelse over kendskab til klassisk musik og præference for moderne kunst til velfyldte bogreoler. I en senere artikel forklarer Bourdieu (1986) forbindelsen mellem disse fænomener, idet han erklærer, at kulturel kapital kan forefindes i tre forskellige former: En institutionaliseret form, hvilket alt overvejende handler om uddannelsespapirer; en objektiviseret form, der handler om kulturelle goder som bogsamlinger, musikinstrumenter m.v.; og endeligt en kropsliggjort form, der handler om dispositioner i habitus, gerne tidligt indlærte ("nedarvede"), der påvirker ens smag og dømmekraft og derfor kommer til udtryk som praksisformer, holdninger, præferencer og kompetencer. Dette handler også om en dybere væremåde, som i følelsesmæssige reaktioner og måder at bruge sin krop på.

Man kan spørge, om det er hensigtsmæssigt at subsummere den kropsliggjorte kapital under *kulturel* kapital, således som Bourdieu (1986) gør det i denne afklarende redegørelse. I *La Distinction* viser Bourdieu jo, hvordan arbejderklassen og bondestanden har sine egne og meget kropsliggjorte habitusformer, ligesom den økonomiske elite også har. Følgelig burde man for eksempel godt kunne tale om en kropsliggjort økonomisk kapital, som indrentes både i de økonomisk privilegerede hjem og i forskellige eliteskoler. Khan (2012) giver et godt nutidigt eksempel med sin analyse af, hvordan elever i en amerikansk eliteskole lærer en afslappet væremåde sammen med en tro på at de har gjort sig fortjent til deres privilegier i kraft af deres talenter og deres indsats.

Som Heilbron (2020: 108) har fremhævet, argumenterede Bourdieu faktisk også for, at den kulturelle kapital tager forskellige former i forskellige felter. I et akademisk felt kan der eksempelvis skelnes mellem en videnskabelig kapital og en litterær kapital, mens den kulturelle kapital, der gør sig gældende i et økonomisk felt, kan være teknologisk, juridisk

eller organisationsrelateret. Dette peger mod, at der skal foretages specifikke analyser i specifikke kontekster, og det ligger også til grund for Bourdieus (Bourdieu 1996: 368; Bourdieu og Wacquant 1992: 104) eget ønske om at erstatte begrebet kulturel kapital med en bredere begreb om informationskapital, der dækker alle former for viden.

Nye former for kulturel kapital

Bourdieu (1997) antog, at hans begreber og modeller også ville have gyldighed andre steder og til andre tider, men understregede, at dette måtte komme an på en empirisk prøve. Det kan altså ikke tages for givet, at f.eks. kulturel kapital vil have en tilsvarende betydning i andre samfund eller på andre historiske tidspunkter. Et af de store diskussionsspørgsmål i den internationale reception af Bourdieus forfatterskab er netop, hvorvidt kulturel kapital faktisk har den betydning og karakter, som Bourdieu gav den i *La Distinction*.

Der er ikke vandtætte skotter, men i praksis er den objektiverede form nok blevet mest studeret inden feltet for forbrugsstudier, og ikke nødvendigvis ud fra en bourdieusk optik. Formentligt er den objektiverede kapital uanset af mindre betydning for de unge, som jeg vil fokusere på her. Kunstsamlinger har de ikke råd til, endnu, og med digitaliseringen er bogsamlinger og musiksamlinger nok blevet noget kun rigtige nørder vil fylde deres hjem med, i de unge generationer. Måske markeres feinschmeckeri gennem sofistikerede kaffemaskiner og trendy cykler, men jeg ved det ikke.

Den institutionaliserede form er blevet mest studeret inden for feltet for uddannelsesforskning. Ser man helt overordnet på ændringer, er det åbenbart, at betydningen af uddannelsespapirer i alle fald ikke er blevet mindre, selv om den meget bredere adgang til gymnasier og universiteter har devalueret de enkelte uddannelser.

Selv har jeg arbejdet i en sociologisk tradition, hvor vi har set på alle tre former for kulturel kapital, men med mest vægt på det, der relaterer sig til habitus i form af praksisformer, præferencer og holdninger. Disse studier har overvejende benyttet surveys og semistrukturerede interviews, hvorved man ikke har grebet de mest dybtliggende sider ved habitus helt så godt, som mere etnografiske metoder ville muliggøre. Dybtliggende væremåder, sociale og følelsesmæssige kompetencer, forhold til kroppen mv. er givetvis sværere tilgængeligt, da det til en vis grad handler om non-verbale fænomener.

I den ovenfor citerede artikel (Prieur og Savage 2013) gav Savage og jeg nogle bud på, hvilke nye tendenser, der gjorde sig gældende i forhold til kulturel kapital. Jeg vil i det følgende kommentere på nogle af vore forslag og lægge et par nye til.

Den klassiske kultur på retræte?

På baggrund af de studier vi havde været involverede i Danmark (Faber et al. 2012; Prieur og Rosenlund 2010; Prieur et al. 2008) og i Storbritannien (Bennett et al. 2009) mente vi, at det stod klart, at den klassiske form for kulturel dannelse havde mindre betydning end hvad Bourdieu tillægger den i *La Distinction* (1979) – hvad enten det handler om en forskel mellem Frankrig og mange andre lande eller en udvikling over tid.

I vores danske studie af befolkningen i Aalborg i 2004 konkluderer vi f.eks., at man godt kunne påvise forskelle i præferencer og praksisformer efter niveau af både kulturel og økonomisk kapital, men de som lå i den ”finkulturelle” ende var langt fra lige så ”fine”,

som de i de tilsvarende positioner var i *La Distinction*. Der var ikke meget klassisk dannelse over deres kultur, og for eksempel var der knapt nogen, der så en forskel på at have Stravinsky eller Bizets *Carmen* blandt deres musikalske præferencer. Der var kun meget få, der sluttede op om mere avantgardekulturelle valg som installationskunst og læsning af Sven-Åge Madsen. For de unge syntes den tydeligste markør for kulturel kapital at være opslutning om en så populærkulturel underholdningsform som komedieserien *Drengene fra An-gora*.

Dansk grundskole og gymnasium giver ligeledes et ret overfladisk kendskab til den klassiske kultur, og der er intet der tyder på, at denne kultur skulle have en stærk position som legitim kultur på den måde, at man vil føle sig dum (og altså udsat for en form for symbolsk vold), hvis det kommer frem i et middagsselskab, at man aldrig har læst Blixen eller Bang, ikke kender de klassiske komponister eller ikke kan relatere til hverken Eckersbergs klassiske eller Eliassons nutidige kunst.

Men den klassiske dannelse skal nok ikke afskrives for hurtigt heller. I et norsk studie fra et gymnasium med en overrepræsentation af børn fra hjem med meget kulturel kapital (Oslo Katedralskole eller *Schola Osloensis*) finder Pedersen et al. (2018), at de unge faktisk værdsætter den klassiske kulturelle kanon og også værdsætter akademiske præstationer højt. Ved ikke at nyde en generel anerkendelse får den klassiske finkultur måske en status som subkulturel markør, altså qua sin sjældenhed.

Er eliten altædende eller bare snobbet på nye måder?

En udbredt kritik mod Bourdieus analyse har været, at de dominerende klasser slet ikke skulle være så snobbete, som han ville have dem til i *La Distinction*. I Savage og Prieur (2013, se også Prieur et al. 2008) argumenterede vi for, at Richard Petersons og fleres ide om den kulturelle elite som kulturelt altædende og tolerante (såkaldt *omnivorousness*, se Peterson og Kern 1996; Jæger og Katz-Gerro 2008), ikke rammer særlig godt, idet man trods en tilsyneladende bredde (for eksempel når respondenterne siger, de kan lide en række forskellige musikalske genrer) godt kunne se, at der trækkes nogle grænser. De handler særligt om, at eliten typisk tager afstand fra de mindst kapitalprivilegeredes valg (man kan måske godt lide både klassisk, rock og rap, men ikke dansktopmusik).

Måske handler det, der er blevet set som accept af den såkaldt lavere kultur, i stedet om, at der er nogle mere subtile måder at markere skel på, som gennem den måde, hvorpå man forholder sig til kulturen, hvor de privilegerede kan gøre meget ud af at forholde sig til kulturen på en verbal, reflekterende og kendende måde. En meget bred indstilling til kulturen kan således skjule et mere sofistikeret snobberi. Som Jarness (2013) viser i et norsk studie, er det intet *anything goes* over denne attitude. Således kan højtuddannede godt forholde sig til så populærkulturelle fænomener som f.eks. rap-musik eller reality TV, men så skal det gøres på en særlig distanceret, tit ironisk eller intellektualiserende måde. De kan for eksempel sætte en ære i at kunne genkende kvalitet inden for en hvilken som helst genre, som Bollywoodfilm eller krimier. I den hedengangne DR-serie *TVTVTV* gav vært Ane Cortzen et godt eksempel, da hun sammenlignede intrigerne i *Paradise Hotel* med Shakespeares dramaer. Med Bourdieus termer vil dette kunne betegnes som en sofistikeret brug af nedladende strategier (f.eks. Bourdieu 1994: 56-57): Man får dobbelt profit af sin status

i det man både anerkendes for sin status og for at man viser sig villig til at overskride den ved at omfavne noget, man ”egentlig er for fin til”.

Kosmopolitanisme eller en international orientering?

Craig Calhoun (2003) har skrevet om det særlige verdenssyn, der er opstået blandt ”frequent flyers” – et særligt elitesegment med stærkere internationale end lokale tilhørsforhold. Dette er også i tråd med Beverley Skeggs’ (2004: 155-172) påstand om, at den kosmopolitiske indstilling tjener som en ny middelklassedistinktionsform.

Betegnelsen ”kosmopolitisk” er imidlertid noget selvsmagende, i det den positionerer de ”ikke-kosmopolitiske” som noget satte, måske endda snæversynede. Set fra de mindre ”kosmopolitiske” orienteredes side, kunne man vel tænke, at ”kosmopolitterne” mangler loyalitet og autenticitet, og undsiger deres rødder i al deres begejstring over det udenlandske.

En af de væsentlige oppositioner i vores studie af Aalborg viste sig at kunne trækkes mellem hvad vi med et mindre værdiladet sprog foretrækker at betegne som en international orientering og en mere lokal orientering. Skellet kom frem i forbindelse med, hvorvidt respondenterne var interesserede i lokale nyheder i fjernsyn eller i den lokale avis eller ej, og også i om de var til traditionel dansk mad eller til eksotiske retter. Det kunne også ses i, om de kunne lide dansksproget popmusik eller ikke, og i om de ville erklære sig stolte over at komme fra Danmark, eller fra Aalborg, eller være mere ligeglade med denne oprindelse. På spørgsmål om man ville give danskere fortrinsret til arbejde, og om der blev givet for meget hjælp til udviklingslandene, fulgte svarene de samme skel mellem overvejende højtuddannede og overvejende lavere uddannede befolkningsgrupper. En analyse af de samme respondenters politiske holdninger (Harrits et al. 2010) viste, at denne modsætning også på dette område var meget stærk og gennemgribende, og kunne knyttes til den hovedmodsatning, der i vor tids politiske landskab trækkes mellem en værdipolitisk højreorientering og en værdipolitisk venstreorientering.

Der kan således godt argumenteres for, at den internationale orientering fungerer som et element i særligt de højtuddannedes grænsedragning mod andre befolkningsgrupper, og følgelig som en form for kulturel kapital. Men måske er der kommet et mætningspunkt. Den store rejseerfaring og den langrejste mad er i alle fald ikke så entydigt positivt vurderet længere, grundet en øget bevidsthed om klimaudfordringerne. Der er kommet en trend mod det nordiske, med ramsløg og striktrøjer, måske takket være den internationale succes både danske kokke og danske krimiserier har haft. I det tidligere omtalte studie af de kulturelt privilegerede norske gymnasieelever (Pedersen et al. 2018) var det i alle fald tydeligt, at klimabevidsthed lå højt på værdiskalaen, sammen med vegetarianisme, antiracisme, feminism og anti-kommercielle holdninger.

Videnskabelig kultur – eller digitale distinktioner?

I Prieur og Savage (2013) argumenterede vi også for, at der var tegn på en ny værdsættelse af en form for naturvidenskabelig kultur. Mens forskningen om kulturel kapital synes at lægge hovedvægt på en kantiansk forståelse af humanistisk kultur, burde begrebet også kunne omfatte en naturvidenskabelig kultur. Bourdieu (1996: 368; Bourdieu og Wacquant

1992: 104) foreslog som nævnt selv at erstatte betegnelsen kulturel kapital med informationskapital, som han opfattede som et bredere begreb. Det vil nok bedre kunne gribe også naturvidenskabelige former for kompetencer.

Det synes rimeligt at tænke, at udbredelsen af internettet har rokket ved de gamle kulturelle hierarkier, idet der er sket en demokratisering af adgang til viden og kompetencer. Det gælder videnskabelige (f.eks. sundhedsfaglige eller juridiske) kompetencer, hvor professionernes vidensmonopol på mange måder er blevet brudt. Men heller ikke adgangen til kulturelle kompetencer er eksklusiv på samme måde som tidligere, idet man i princippet kan finde ”alt” på nettet – musik, kunst, litteratur mv. Derved bliver det imidlertid en vigtig kompetence at kunne finde frem til information og kunne sortere i dens lødighed. Dog skal man ikke tro, at tilgængelighed alene skaber en demokratisk fordeling. Faktisk vil ikke engang mine studerende få det samme frem som jeg selv vil få frem ved søgning på de samme ord. Ukendte algoritmers brug af lokalitet og søgehistorik skaber nogle sociale forskelle, hvis konsekvenser er svære at gennemskue (Prehn 2019). Formentligt er der også koblet kulturel kapital til sociale medier, men her er min egen kapital for lav til, at jeg kan udtale mig troværdigt. Men jeg vil opfordre til mere forskning om sådanne digitale distinktioner.

Sundhed og udseende som kapital

Bourdieu omtalte skønhed som noget der kunne bryde med den sociale orden, idet (Bourdieu 1990: 5): ”(...) autonomien i den biologiske arvs logik i blandt så til, at de i andre henseende mest depriverede fik uddelt de mest sjældne kropslige karakteristika, som for eksempel skønhed (der tit betegnes som ’fatal’, fordi den truer den sociale orden)”. Men de anvendte perceptionskategorier er alligevel i de privilegeredes favør, således at deres typiske kendetegn gerne også er de, der er de mest anerkendte. Der er en social ulighed i adgang til at give krop og udseende den bedste pleje, men der er også en social ulighed i evnerne til at føre sig frem med sikkerhed, med utvungenhed og med evne til at hæve sig over de andres dømmende blikke. De mindre privilegerede er typisk mere tilbageholdende og mere hæmmede, og vil tit opleve en større afstand end privilegerede gør mellem den krop man drømmer om og den man har.

I nutiden kan der være grund til at se nærmere på betydningen af forholdet til kroppen for social differentiering. Vandebroeck (2017) har vist, hvorledes BMI går ned, mens frekvensen af spiseforstyrrelser går op, når man bevæger sig opad i klassestrukturen. Larsen et al. (2013) argumenterer for at anvende begrebet *health capital* eller sundhedskapital. Argumentationen handler ikke kun om de store uligheder, der er i adgang til sundhedstjenester og i sygdom og dødelighed, men også om, hvorledes der investeres penge, tid og kræfter i en krop, der skal fremstå som sund og stærk. Men meget tyder på, at klasseforskelle krydses af en generationsforskel, idet Larsen et al. (2020) finder, at mens de ældre generationer har et ”naturligt” kropsideal, hvor kroppen kun skal påvirkes forsigtigt gennem kost og motion, er de yngre mere åbne for kraftigere påvirkninger gennem hårde træningsformer, medicin og kirurgi.

De tidligere omtalte gymnasieelever fra Oslo (Pedersen et al. 2018) blev sammenlignet med elever fra et gymnasium, der i stor grad rekrutterer fra økonomisk privilegerede familier (Jarness et al. 2019). Der er markante forskelle i, hvorledes de to grupper af unge forholder sig til kroppen og hvilke normer de er underlagt. Begge grupper har naturlighed som et ideal, men giver begrebet forskelligt indhold. Mens de kulturelt privilegerede har et relativt afslappet kropsideal, lægger de økonomiske privilegerede større vægt på, at man skal være i god form og kroppen skal se sund ud, samt at man er med på moden. Men der er klare kønsforskelle på området. Drengene skal helst være stærke og dygtige til sport, men må godt slå sig løs med druk og slagsmål. Pigerne skal holde en meget stærk selvkontrol, med slankhed og perfekt lagt sminke.

Et klart vink om, at indfrielse af disse normer faktisk er en form for kapital ligger i, at norske mænd i ledende stillinger i erhvervslivet ser kropsformer som tegn på arbejdsetik og præstationsevner (Halvorsen og Ljunggren 2020). Hvorvidt det skal betegnes som en kulturel kapital, er ikke lige klart. Jeg vil, som nævnt, foreslå, at man også taler om kropsliggjorte former for økonomisk kapital, således at det jeg her har omtalt, vedrører forskelle i henholdsvis den kropsliggjorte kulturelle og den kropsliggjorte økonomiske kapital.

Følelsesmæssig kapital og sociale færdigheder som kapital?

Det sidste område jeg vil berøre er følelsesmæssig kapital. Illouz (2007, 2008) har udforsket de forstærkede krav, der stilles i nutidens arbejdsliv til medarbejderes følelsesmæssige og kommunikative kompetencer. De ideelle medarbejdere skal kunne oprette følelsesmæssige forbindelser til andre og være ”i kontakt med deres egne følelser”, alt mens de kontrollerer egne følelser tilstrækkeligt til ikke at fremstå som følelsesstyrede. De nye krav kan ses som en feminisering, men Illouz argumenterer for, at de relaterer sig lige så meget til klasse, idet en traditionel arbejderklassesocialitet er blevet marginaliseret. Da evnerne til at fremstå passende giver sociale fordele, begrebsfæster hun dem som *emotional capital*, altså følelsesmæssig kapital. Dette skal være den mest dybtliggende form for den kropsliggjorte kulturelle kapital, Bourdieu skriver om.

Sammen med kolleger har jeg (Prieur et al. 2016; Jensen og Prieur 2016) argumenteret for, at nutidens samfund stiller stærkere krav til sociale færdigheder, til *at kunne begå sig* (jf. også specialnummer af *Dansk Sociologi* 3/4 2016). Det handler om de følelsesmæssige færdigheder, som Illouz omtaler, men også lidt bredere om evner til at relatere til andre mennesker, til at kommunikere og til at vise selvkontrol. I et studie af, hvordan marginaliserede unge mødes af velfærdsstaten (Prieur et al. 2020) viser vi, at det at mangle disse evner kan udsætte en for en social nedvurdering, der kan være meget svær at håndtere for de som udsættes for den. Der kan opstå en selvforstærkende proces af skam, tilbageholdenhed og social isolation. Vi argumenterer for, at disse subtile former for nedvurdering af menneskers dybt personlige og kropsliggjorte væremåder kan være af betydning for at forstå opretholdelsen af klassestrukturer, særligt hvad angår de lavest positionerede. Men med henvisning til diskussionen af de norske gymnasieelever ovenfor kan man også spørge, om ikke vurderingen af disse væremåder (eksempelvis evne til selvkontrol) også har betydning for forskelle mellem økonomiske og kulturelle fraktioner.

En afsluttende kommentar

Mit udgangspunkt for denne tekst har været, at hvis man vil analysere betydningen af kulturel kapital i dag, skal man se på, hvilke former denne kapital kan tage i et nutidigt samfund. Her har jeg ønsket at bidrage ved at pege på nogle spor, der kunne fortjene nærmere undersøgelse, både for at afdække, om forskelle på disse områder findes, og for at belyse hvilken betydning det i så fald har. Der er vel gået en smule inflation i, hvad der betegnes som kapital efterhånden, så jeg vil opfordre til, at man undersøger spørgsmålene så stringent som muligt. Hvis noget skal betegnes som kapital i en bourdieusk forstand, skal det kunne knyttes til spørgsmål om legitimitet, konvertibilitet og dominans (jf. Savage et al. 2005). Det er ikke givet, at de mulige kapitalformer beskrevet her faktisk er til hjælp for de privilegerede for at opretholde deres positioner. Det er ikke givet, at de mindre privilegerede ser det som en mangel ikke at indehave disse mulige kapitalformer, hvorfor der ikke nødvendigvis er en form for symbolsk vold i spil. Trækkene kan dog have en betydning i processer, der leder mod social lukning, idet mennesker, der ligner hinanden både med hensyn til sociale positioner og til sociale positioneringer tenderer til at finde sammen, i venskaber, ægteskaber og nabolag. Derfor kan disse mulige kapitalformer have en stor social betydning, selv om de måske strengt taget ikke indfrir alle kriterier for at omtales som kapital.

Annick Prieur, professor, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet, ap@soecsci.aau.dk

Referencer

- Bennett, T., Savage, M., Silva, E.B., Warde, A., Gayo, M., Wright, D. 2009. *Culture, Class Distinction*. London, Routledge.
- Bourdieu, P. 1979. *La Distinction*. Paris: Minuit.
- Bourdieu, P. 1986. The Forms of Capital. In: J. G. Richardson (ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (241-58). Connecticut: Greenwood Press.
- Bourdieu, P. 1994. *Centrale tekster inden for sociologi og kulturteori*. København: Akademisk Forlag.
- Bourdieu, P. 1996. *The State Nobility*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Bourdieu, P. og Passeron, J.-C. 2006. *Reproduktionen. Bidrag til en teori om undervisningssystemet*. København: Hans Reitzel.
- Bourdieu, P. og Wacquant, L. 1992. *Refleksiv sociologi*. København: Hans Reitzel.
- Calhoun, C. 2003. The Class Consciousness of Frequent Travellers: Towards a Critique of Actually Existing Cosmopolitanism. In: Vertovic and Cohen (eds.), *Conceiving Cosmopolitanism*. Oxford: Oxford UP.
- Dansk Sociologi*, 3-4, 2016.
- Faber, S.T., Prieur, A., Rosenlund, L. og Skjøtt-Larsen, J. 2012. *Det skjulte klassesamfund*. Aarhus, Aarhus Universitetsforlag.

- Halvorsen, P. Ljunggren, J. 2020. A new generation of business masculinity? Privileged high school boys in a gender egalitarian context. *Gender and Education*.
- Harrits, G.S., Prieur, A., Rosenlund, L. og Skjøtt-Larsen, J. 2010. Class and Politics in Denmark. Are both old and new politics structured by class? *Scandinavian Political Studies* 33 (1), 1-27.
- Heilbron, J. 2020. Capital Culturel. In: G. Sapiro (red.), *Dictionnaire International Bourdieu*. Paris: CNRS Editions.
- Illouz, E. 2007. *Cold Intimacies: The Making of Emotional Capitalism*. Cambridge: Polity.
- Illouz, E. 2008. *Saving the Modern Soul. Therapy, Emotions, and the Culture of Self-help*. Berkeley: University of California Press.
- Jarness, V. 2013. *Every exception has its rule*. PH.D.Thesis, University of Bergen.
- Jarness, V., Pedersen, W. og Flemmen, M.P. 2019. The discreet charm of the children of the bourgeoisie: economic capital and its symbolic expressions at an elite business school. *British Journal of Sociology*, 70: 1402-1423.
- Jensen, S. Q. og Prieur, A. 2016. The Commodification of the Personal – Labour Market Demands in the Era of Neoliberal Postindustrialization. *Distinktion – Scandinavian Journal of Social Theory*, 17: 94-108.
- Khan, S. 2011. *Privilege: The Making of an Adolescent Elite at St. Paul's School*. Princeton; Oxford: Princeton University Press.
- Larsen, K., Cutchin, M. og Harsløf, I. 2013. Health Capital: New health risks and personal investments in the body in the context of changing Nordic welfare states. In: I. Harsløf og R. Ulmestig (red.), *Changing Social Risks and Social Policy Responses in the Nordic Welfare States*. Palgrave Macmillan.
- Larsen, K., Hindhede, A.L., Nicolaisen, M.H. og Henriksen, F.M. 2020. Bodies Need Yoga? Not Plastic Surgery! Naturalistic versus instrumental bodies among professions in the Danish healthcare field. *Social Theory & Health preview*. <https://doi.org/10.1057/s41285-020-00151-z>
- Pedersen, W., Jarness, V., Flemmen, M. 2018. Revenge of the nerds: Cultural capital and the politics of lifestyle among adolescent elites. *Poetics*, 70, 54-66.
- Peterson, R.A. og Kern, R.M. 1996. Changing Highbrow Taste: From Snob to Omnivore. *American Sociological Review* 61: 900-907.
- Prehn, A. 2019. Det man har med sig hjemmefra, former, hvad det er muligt for en elev at opnå gennem sine søgninger. *Politiken* 12/11.
- Prieur, A., Rosenlund, L. og Skjøtt-Larsen, J. 2008. Cultural Capital Today: A case study from Denmark. *Poetics* 36 (1), 45-70.
- Prieur, A. og Rosenlund, L. 2010. Kulturelle skel. *Dansk Sociologi* 21: 2, 47-77.
- Prieur A. og Savage, M. 2013. Emergent Forms of Cultural Capital. *European Societies* 15 (2), 246-267.
- Prieur, A., Qvotrup Jensen, S., Laursen, J. og Pedersen, O. 2016: 'Social Skills': Following a Travelling Concept from American Academic Discourse to Contemporary Danish Welfare Institutions. *Minerva* 54 (4): 423-443.
- Prieur, A., Jensen, S.Q. og Nielsen, V.B. 2020. Lacking social skills: A social investment state's concern for marginalized citizens' ways of being. *Critical Social Policy*.

- Skeggs, B. 2004. *Class, Self, Culture*. London: Routledge.
- Sølvberg og Jarness, V. 2018. Klasse, kropp og kultur: Fysisk aktivitet og symbolske grenser i den norske overklassen. *Tidsskrift for samfunnsforskning*. Idunn, No 1.
- Vandebroeck, D. 2017. *Distinctions in the Flesh: Social Class and the Embodiment of Inequality*. London: Routledge.